

DATUM	30-11-2020
AAN	Commissie Milieu en Mobiliteit
VAN	Gedeputeerde van Essen
DOORKIESNUMMER	Klik hier als u tekst wilt invoeren.
ONDERWERP	Beantwoording vragen agendapunten energietransitie

Naar aanleiding van agendering van de memo's beantwoording motie 62 Warm(t)e ondersteuning, GS aanpak inclusieve energietransitie inclusief begroting, Urgenda-maatregelen i.r.t. programma energietransitie en Vragen SP/PS over verduurzaming woningcorporaties en betaalbaarheid/woonlasten huurders, hebben Uw staten vragen gesteld. Hierbij ontvangt u de antwoorden op uw vragen.

3.10 Memo beantwoording motie 62 Warm(t)e ondersteuning (2020MM173)

Vraag van GroenLinks:

Dat in eerste instantie veel gebruik wordt gemaakt van externe inhuur van experts is logisch. De warmtetransitie is echter een langdurig proces. Hoe kan en gaat de provincie bijdragen aan het behouden van opgedane kennis binnen gemeentelijke organisaties?

Antwoord:

Vanuit het programma Energietransitie worden gemeenten op dit moment ondersteund zoals beschreven in het memo: inzet expertise bij vragen, met subsidies voor concrete projecten en kennisdeling. Daarnaast loopt er een verkenning om te starten met een 'expertpool' voor de komende jaren om structureler gemeenten te kunnen ondersteunen. Het idee is om een pool van experts te laten rouleren bij gemeenten. Het doel hiervan is om een bijdrage te leveren aan het opdoen en behouden van kennis binnen de gemeenten.

Overigens is de verwachting niet dat de provincie dit probleem alleen zal kunnen oplossen. Ook vanuit het Rijk zullen hier structurele middelen voor nodig zijn.

Vraag van de SGP:

Er staat veel goeds in deze memo, maar de laatste alinea trok onze aandacht meer negatief. Het gaat daar over het programma aardgasvrije wijken. Er zijn zeven wijken van de provincie Utrecht afgewezen voor dit plan. U bent van plan met gemeenten te gaan bekijken om dit eventueel zonder rijksbijdrage alsnog voor elkaar te krijgen. Wij hebben daar onze vraagtekens bij en zouden dit graag in de commissie als aparte discussie willen agenderen (kan volgend jaar ook in de eerste ronde). Zeker ook met de kritische kanttekeningen van de Algemene Rekenkamer (<https://www.rekenkamer.nl/actueel/nieuws/2020/05/20/aardgasvrije-wijken-te-hoge-verwachtingen-gewekt>) in het achterhoofd en de vele tegenvallers die er op dit terrein al zijn geïncasseerd willen wij graag eens op deze aanpak reflecteren.

Reactie:

De aanpak is gericht op het verder helpen van gemeenten bij de plannen die ze hebben gemaakt naar verduurzaming van de gebouwde omgeving, gericht op het aardgasvrij maken. Er liggen nu 7 plannen, samen met gemeenten wordt onderzocht welke mogelijkheden er zijn om de plannen een stap verder te brengen (onderdeel hiervan is bijvoorbeeld: hoe kunnen de kosten verlaagd worden). Daarnaast wordt onderzocht in hoeverre deze wijken voor Europese middelen in aanmerking komen.

Ook is het belangrijk om te realiseren dat we aan het begin staan van de warmtetransitie. Op dit moment worden in Nederland de eerste stappen gezet richting het aardgasvrij maken van alle gebouwen. Dit is een langdurig

proces tot 2050 waar nog veel geleerd moet worden omdat we nog niet weten hoe dit moet. Het Programma Aardgasvrije Wijken is daarom opgezet als innovatieprogramma en leerprogramma.

Vragen van de VVD

Fijn dat er zoveel gebeurt op het front van warmte transitie nu dit een belangrijk onderdeel vormt van de RES 1.0

1. Wat is nu de verhouding tussen de opgave van een gemeente en de opgave van een RES?

Antwoord:

Gemeenten stellen voor hun eigen gemeente een transitievisie warmte op waarin een realistisch tijdsplan vast wordt gesteld waarop wijken van het aardgas gaan. Daarnaast hebben gemeenten de regierol om dit vervolgens te organiseren en per wijk een wijkuitvoeringsplan op te stellen. In de RES moet inzicht worden geboden in de beschikbare duurzame warmtebronnen en de warmtevraag op regionaal niveau. Elke RES regio maakt hiervoor een Regionale Structuurvisie Warmte (RSW). Deze RSW en de gemeentelijke transitievisies zullen op elkaar moeten aansluiten, dit zal naar verwachting een iteratief proces zijn. Uiteindelijk voeren de gemeenten de regie op de uitvoering.

2. 19 proeftuinen met 100 miljoen subsidie is 5,3 miljoen subsidie per wijk. Daarbij heeft elke gemeente 6 ton ontvangen (van wie?) en is er nog een bedrag door de provincie voor alle 26 gemeenten van 6 ton. Het bedrag van de Rijkssubsidie is toegekend aan wijken buiten Utrecht. Mijn vraag is hoe duur is het overgaan van aardgas naar een andere bron van energie per wijk en hoe monitoren we waar een plafond aan kosten hiervoor is bereikt in onze provincie? Wordt een MKBA gemaakt (een Maatschappelijke Kosten Baten Analyse) per project?

En wellicht te vroeg om te beantwoorden maar hoe worden woningeigenaren die niet onder een gemeenschappelijke regeling vallen dan gecompenseerd/bijgedragen om van het gas af te gaan?

Het is lastige materie natuurlijk, maar wel heel belangrijk om dit soort activiteiten ook te monitoren op output: hoeveel geld is er straks uitgegeven aan hoeveel woningen die idd van het gas af zijn gegaan. Waarbij we ons bewust zijn dat er een trial and error periode aan vooraf gaat.

Antwoord:

Vanuit de rijksoverheid is circa 2 ton aan alle gemeenten uitgekeerd voor het opstellen van een transitievisie. Vanuit de provincie is voor de ondersteuning van gemeenten bij de aardgasvrije transitie circa € 600.000 per jaar beschikbaar binnen het programma energietransitie. Dit budget zal worden ingezet voor o.a. aanvullende expertise, het ontwikkelen en delen van kennis en het concreet verder helpen van projecten met bijv. een bijdrage aan proceskosten. Het eventueel opstellen van een MKBA is aan de gemeenten: zij zullen uiteindelijk ook op wijkniveau de beslissing nemen van het aardgas af te gaan. Op dit moment is het nog niet helder wat dit per wijk gaat kosten, wel is er voor elke aanvraag in het kader van de PAW voor die wijken een businesscase opgesteld, geen MKBA. De verwachte investeringskosten per wijk hangen af van de omvang van de wijk, het type gebouwen (bouwjaar en typologie), de beschikbare bronnen en de gekozen oplossing.

De vraag hoe woningeigenaren die niet onder een gemeenschappelijk regeling vallen gecompenseerd worden is inderdaad te vroeg om te beantwoorden, en grotendeels een opgave voor het Rijk.

Het Programma Aardgasvrije Wijken en de gemeenten zijn verantwoordelijk voor de monitoring van de proeftuinen. Vanuit het programma energietransitie wordt het finale fossiele energieverbruik gemonitord (waaronder ook het aardgasverbruik).

3.3 memo GS aanpak inclusieve energietransitie inclusief begroting (2020MM158)

Vragen van de VVD:

1. Graag krijg ik de gebruikte definitie van inclusiviteit. En wat zijn inclusieve kennisnetwerken en wat is inclusieve expertise? Zou het raadzaam kunnen zijn om het woord inclusiviteit daar in te zetten waar de kern voor staat? Het lijkt nu als bijvoeglijk naamwoord te worden gebruikt, wat wellicht minder impact tot gevolg heeft.

Antwoord:

De Provincie Utrecht onderschrijft het Klimaatakkoord. Om onze doelstellingen te kunnen bereiken zet de provincie enerzijds in op een forse energiebesparing door inwoners en bedrijven en anderzijds op grootschalige opwek van duurzame energie. Voor de gebouwde omgeving van Utrecht betekent dit – net als in de rest van Nederland - dat alle woningen verduurzaamd moeten worden. Dat is niet alleen technisch en economisch gezien een flinke opgave, maar ook een sociaal maatschappelijke uitdaging. De energietransitie gaat dus niet alleen over duurzaamheidsdoelstellingen in ecologische zin, maar vooral ook over de wijze waarop we deze transitie in de samenleving organiseren zodat het voor iedereen mogelijk wordt om mee te doen. Kennis over dit thema noemen we inclusieve expertise. Hiervoor werken we als provincie nauw samen met medeoverheden, bedrijven, inwoners en maatschappelijke partners en delen we de geleerde lessen in (inclusieve) kennisnetwerken. Ieder van hen zal naar draagkracht en vermogen moeten bijdragen om de transitie naar een duurzaam energiesysteem te laten slagen. Zo willen we bijdragen aan een voor iedereen haalbare en betaalbare energietransitie. Hiermee sluit de provincie Utrecht aan op een belangrijk uitgangspunt uit het Klimaatakkoord, waarin gesteld wordt dat de energietransitie op een eerlijke en rechtvaardige manier gerealiseerd moet worden. Dit uitgangspunt noemen wij de inclusieve energietransitie, dus het feit dat iedereen 'mee kan doen' gekoppeld aan het uitgangspunt van kosteneffectiviteit.

2. “In de Provincie Utrecht gaat het om 6 tot 12%, 20.000 tot 41.000 woningeigenaren Die onvoldoende toegang tot kapitaal hebben om hun woning te verduurzamen” .
Op basis van welke uitgangspunten is dit vastgesteld? Er zijn veel achtergronden denkbaar waarom mensen niet toegang hebben ook al zegt een statistiek van wel. En hoe verhoudt zich dit tot de definitie van inclusiviteit?

Antwoord:

Belangrijk om te benoemen is dat dit onderzoek een financieel technische ondergrens laat zien. We hebben dus gekeken naar:

Haalbaarheid:

Beschikbare financiële ruimte = Bank- en spaartegoeden + Hypothecaire kredietruimte + Consumptieve kredietruimte – Openstaande schulden – Geadviseerde buffer (Nibud).

Betaalbaarheid:

- *Energiearmen (relatieve uitgaven): $\text{Energiekosten} / (\text{Besteedbaar inkomen} - \text{Woonlasten}) \geq 10\%$*
- *Energiearmen (absolute uitgaven): $\text{Besteedbaar inkomen} - \text{Woonlasten} - \text{Energiekosten} \leq \text{Noodzakelijke bestedingen} - \text{Minimum woonlasten}$*

Ook deze financieel technische ondergrens maakt de urgentie zichtbaar voor onze provincie en maakt dat we hebben gewerkt aan een aanpak. We delen de analyse dat er ook andere achtergronden kunnen zijn.

3. In het memo staat veel over ondersteuning van groeperingen, coöperaties e.d. Waaruit blijkt nu dat individuele woningeigenaressen ook inclusief zijn in deze aanpak. Natuurlijk zijn er de subsidies, maar de VVD denkt dat de mensen die bereid zijn Zelf in hun woning te investeren zeer belangrijk zijn voor het echt in beweging zetten van de energie transitie, daarom zou deze groep ook aandacht verdienen in de inclusiviteit. Graag horen we hoe dat vormgegeven wordt.

Antwoord 3:

De transformatie van de huizenvoorraad in de provincie, veelal matig geïsoleerd en vrijwel allemaal verwarmd door aardgas, naar goed geïsoleerde woningen en gebouwen, die we met duurzame energie verwarmen en waarin we schone elektriciteit gebruiken of zelfs zelf opwekken is een enorme opgave. Om de klimaatdoelen te halen, moeten bijna alle gebouwen in Nederland onderhanden genomen worden. Binnen het klimaatakkoord is de keuze gemaakt om het gestructureerd aan te pakken. Dit houdt een collectieve benadering in. Het doel hiervan is om te komen tot een haalbare en betaalbare aanpak waarin actieve betrokkenheid van burgers, bedrijven, gebouweigenaren en andere stakeholders is geborgd. Bij huidige collectieve aanpakken lukt het vaak nog niet om 100% van de beoogde deelnemers te laten participeren. Bijvoorbeeld omdat de verduurzamingsaanpak voor woningeigenaren niet haalbaar of betaalbaar is. Soms ontbreekt de motivatie. En door gespikkeld bezit kunnen eigenaren in een wijk met huurwoningen van een woningbouwvereniging niet meedoen. We zullen iedereen een aantrekkelijk handelingsperspectief moeten bieden, burgers die voorop lopen kunnen in de collectieve aanpak een belangrijke rol spelen om de

participatie te verhogen. We zijn met verschillende stakeholders zoals gemeenten en woningcorporaties in gesprek over de voornemens van hun collectieve aanpak, het organiseren van participatie hierin en de mogelijkheid van ons om ze daarbij te ondersteunen.

4. Onderdeel daarvan is de haalbaarheid en betaalbaarheid, zoals we al eerder hebben besproken. Hoe kunnen we gezamenlijk in gesprek over goede indicatoren waar de provincie haar invloed heeft. Graag bespreken we hoe we hier voor de voorjaarsnota tot goede definities kunnen komen in de commissie.

Antwoord:

We zijn het eens dat de haalbaarheid en de betaalbaarheid van de energietransitie erg belangrijk is. Daarom willen we het onderzoek hierover ook tweejaarlijks herhalen om de effecten te kunnen monitoren en gemeenten en andere belanghebbenden te voorzien van deze informatie. Dit wordt meegenomen in de bredere monitoring van het programma. De verdere (begrotings-brede) uitwerking van indicatoren wordt nog met de staten opgenomen. Concrete suggesties voor goed meetbare indicatoren voor haalbaarheid en betaalbaarheid van de Staten zullen GS vanzelfsprekend welwillend bezien.

Vraag van de SP:

Op pag. 3 wordt gesproken over subsidie onrendabele top? Wat moeten wij ons hierbij voorstellen? Wat is dit precies?

Antwoord:

Een onrendabele top komt voor als de collectieve aanpak niet gefinancierd kan worden via de (gedaalde) energierekening en de beschikbare fiscale en subsidie-instrumenten. De hoogte is afhankelijk van de rekenperiode en de rente.

Vraag van de PvdD:

Wat wordt bedoeld met 'subsidie voor de onrendabele top'?

Antwoord: zie het antwoord op bovenstaande vraag van de SP.

3.11 memo Urgenda-maatregelen i.r.t. programma Energietransitie (2020MM174)

Vraag van de VVD:

Dank voor dit memo met leuke en nuttige maatregelen die onderzocht worden. Vooral de laatste vier lijken mogelijkheden te bieden voor onze provincie. Hoewel deze Urgenda maatregelen voor ons zeker geen nieuwe bijbel vormen, is het goed te verkennen wat er nog mogelijk is aan besparing en energie winning.

Enige verwondering is er wel over de maatregel: alleen aan te besteden aan bedrijven die zich aan de wet (Milieubeheer i.c.) houden. Zouden we dit niet sowieso als uitgangspunt willen, het houden aan de wet van bedrijven die we betalen voor hun diensten?

Antwoord: Dat lijkt een logisch uitgangspunt, maar ook het Rijk heeft aangegeven de toepassing van deze maatregel nader te willen onderzoeken. We sluiten ons daarbij aan en gaan mede om die reden de mogelijkheden verkennen.

Vraag van de PvdD:

Dank voor de terugkoppeling en fijn dat het College hier mee aan de slag is gegaan.

Kan het College al delen welke Urgenda maatregelen zij inventariseert in het kader van de uitwerking van motie 33 'Drawdown', aangaande de landbouw, natuur en mobiliteit?

Antwoord: Begin januari wordt een informatiesessie georganiseerd waar de invulling motie Drawdown wordt besproken. De Urgenda maatregelen zijn hierin nog niet meegenomen. Na de informatiesessie zal de koppeling met de Urgenda maatregelen gemaakt worden.

3.7 memo vragen PS/SP inzake verduurzaming woningcorporaties en betaalbaarheid / woonlasten huurders (2020MM164)

Vraag van Groenlinks:

Goed dat er een interactieve bijeenkomst georganiseerd gaat worden n.a.v. de inventarisatie van verduurzaming bij woningcorporaties. Kan PS ook uitgenodigd worden voor de conferentie met woningcorporaties, zodat wij ook meer inzicht kunnen verkrijgen in de huidige knelpunten voor betaalbare verduurzaming?

Antwoord:

De interactieve bijeenkomst is een overleg op ambtelijk niveau. Over de resultaten van het overleg zult u nader worden geïnformeerd.